

‘Ouderen willen óók serieus genomen worden’

Het laatste Kenniscafé van 2022 ligt alweer achter ons. Op 31 oktober stonden de senioren centraal tijdens de bijeenkomst *Inspraak moet van twee kanten komen*. Voor dit interactieve Kenniscafé sloegen de organisatoren *Senioren sterker maken* (samenwerkingsverband dat zich inzet om senioren zo lang mogelijk thuis te laten wonen) en *Genero* (netwerk voor ouderenzorg in de regio Zuidwest-Nederland) de handen ineen met de Werkplaats Sociaal Domein Zuid-Holland Zuid. Achterliggende gedachte was dat nieuwe initiatieven, ideeën en projecten vaak bedacht worden vóór in plaats van mét de ouderen om wie het gaat. Zou inspraak een beter product of dienst kunnen opleveren? En zo ja, op welke manier? Welke kaders zijn hiervoor nodig? Om hierop mogelijke antwoorden te krijgen wisselden ongeveer vijftientig betrokkenen met elkaar van gedachten tijdens deze bijeenkomst op de locatie Museumpark van Hogeschool Rotterdam.

“Hoe kijken senioren nu tegen inspraak aan?” Dagvoorzitter Mirjam Karsten (coördinator bij de Werkplaats) opent de middag met een filmpje waarin twee senioren deze vraag beantwoorden. De antwoorden variëren van ‘proberen invloed uit te voeren op besluitvorming van overheden’ tot ‘dat bijvoorbeeld de straten goed bestraat worden en men naar ons ouderen wil luisteren’. In het algemeen ervaren ouderen dat er in de praktijk weinig wordt meegenomen van wat zij aangeven; het zou geborgd moeten worden in de besluitvorming. “We moeten ons goed realiseren dat ouderen veel levenservaring hebben en daar wordt maar weinig gebruik van gemaakt. Dat is doodzonde en diep treurig”, eindigt de geïnterviewde dame.

Tussen wal en schip

Marianne van Bochove, onderzoeker aan De Haagse Hogeschool, herkent de antwoorden van de senioren uit het filmpje. Zij presenteert het onderzoek *Inspraak bij wonen voor ouderen* dat zij uitvoerde met Katja Rusinovic. “Bij alle participatietrajecten hoor ik wel terug dat mensen er niets meer van vernemen.” Met haar pamflet *Rebellie in Participatie* richt ze zich op ouderen die veelal tussen wal en schip vallen door gebrek aan zorg en ondersteuning thuis. Ze benadrukt dat het woord *rebellie* niet is gekozen om te schoppen, maar juist om de kwaliteit van wonen en zorg te benadrukken. Het pamflet biedt praktische handvatten voor bestuurders van woningcorporaties, sociaal ondernemers en beleidsmakers die samen met ouderen nieuwe wooninitiatieven willen realiseren.

Participatieladder

Aan de hand van de participatieladder laat Van Bochove zien welke vormen van participatie ouderen ervaren. “Om achter de woonwens en -behoefte van mensen te komen, moet je daar vaak gewoon naar vragen. Hoe zouden mensen willen wonen? Sommigen willen daar niet over nadenken. Met een groepje zo'n locatie bezoeken kan dan helpen. Tekeningen kunnen nuttig zijn om ruimer te denken.” Uit het onderzoek blijkt dat tussentijdse terugkoppeling van informatie als belangrijk wordt ervaren, het liefst persoonlijk. Dit terwijl de aanname was dat men de mensen niet hoefde te informeren zolang er geen resultaat was. Het proces blijkt belangrijker dan de uitkomst. Het gaat erom dat er gezamenlijk naar een oplossing is gezocht.” Bewoners zouden verder ook vaak ‘onrealistische wensen en verwachtingen’ hebben, maar meestal zit er een wens áchter een gedachte. Als laatste en belangrijkste punt werd veelal gedacht dat bewoners zelf uiteindelijk de beslissing willen nemen, maar ook dat bleek anders te liggen. “Mensen vinden dat vaak eng en kiezen liever voor een ‘onafhankelijke scheidsrechter’ vanuit de organisatie om mee te beslissen.” In de praktijk blijft de participatie meestal beperkt men tot treden 7 (decoratie) en 8 (afkopen) van de participatieladder.

Gehoord worden

Vervolgens is het tijd voor een volgend fragment uit het eerdere filmpje met de twee senioren. Hoe kunnen zij nu die inspraak vergroten? “We praten over de ouderen, maar we kunnen niet iets doen zónder de ouderen.” Ouderen vinden het heel belangrijk om serieus genomen te worden. Daarnaast willen ze gehoord worden, dat er serieus naar ze geluisterd wordt. Verder is het erg belangrijk dat je als oudere moet proberen te begrijpen wat er gezegd wordt. Anders houdt het gewoon op.” De reacties van de senioren uit het filmpje worden geprojecteerd op de aanwezige professionals en ervaringsdeskundigen uit het werkveld.. Wat vinden zij ervan? “Dat je ouder bent wil niet zeggen dat je dezelfde ideeën hebt”, is een van de reacties.

Te veel regels

Wat onder andere terugkomt is dat ouderen elkaar echt nodig hebben om elkaar op ideeën te brengen. Een andere opmerking: “Het gaat vooral over inspraak en dus vooral ‘spreken’. Mensen doen al veel dingen in de praktijk, bijvoorbeeld een dochter die tijdelijk bij haar zieke vader inwoont. Als die vader komt te overlijden heeft dat consequenties voor de woning, zowel voor de hare als de zijne. Dit soort verhalen zijn ook een manier van inspraak. Mensen geven zelf aan wat ze willen, je kijkt naar de praktijk en waar mensen tegenaanlopen. Er zijn te veel regels die het oudere mensen moeilijk maken om zelfstandig te wonen. Die regels kunnen gewoon veranderd worden.”

Opbrengsten

Hierna gaan de aanwezigen met elkaar in groepjes aan statafels stoeien over de informatie van daarnet. Hoe zou je nu inspraak anders kunnen organiseren. Krijg je genoeg informatie? Wáár start je? Hóé start je? Het levert mooie antwoorden op. Elk groep deelt kort zijn uitkomst van de groepssessie:

Groep 1

“Wij hadden iemand van de gemeente in ons midden. Leuk was om te zien dat er van beide kanten de wil is om samen verder te komen. De vraag is alleen hoe het systeem en de leefwereld samenkomen. Het wantrouwen jegens de overheid wegnemen kwam bij ons ook nog aan bod.”

Groep 2

“Het bereiken van de doelgroep vonden wij belangrijk. Wie zijn de vertegenwoordigers, de sleutelpersonen? Laat voorbeelden zien. Verder zijn de verhalen en de praktijk waardevol. Volledige informatie, simpel verwoord met een duidelijk traject inclusief momenten van terugkoppeling. Qua kennis: gebruik de levenservaring van de betrokkenen.”

Groep 3

“Het wiel hoeft niet opnieuw uitgevonden te worden; er is al zoveel bekend. Er moet alleen vanaf de gemeentekant meer lef getoond worden. Vertrouw op de kennis, kunde en ervaring die er al bij de senioren is. En wees eerlijk over de openingen en beperkingen die er zijn.”

Groep 4

“Wie bepaalt wie wanneer over wat mag meepraten? Deze vraag wilden wij graag beantwoord zien. Verder blijkt dat er een misverstand is over de groep ouderen. 90% van de ouderen blijkt nog zeer vitaal en meedenkend, terwijl slechts 10% dat niet meer is.”

Tijdens de afsluiting reflecteert Van Bochove ook nog op deze bijeenkomst: “Ik heb veel gehoord vanmiddag. Durf je eigen kaders (dit geldt voor beide kanten) los te laten is een vaak terugkomende gedachte. Ga ook niet alleen maar prátén. Ga het ook dóén.” Een mooie slotopmerking vanuit de zaal: “Overheid, ga je burgers vertrouwen. Vroeger deden we het echt beter. Er was in de jaren '70 en '80 veel meer zeggenschap.”

Wederom een inspirerend Kenniscafé met mooie input voor de diverse organisaties, studenten, onderzoekers, docenten en - uiteraard - bewoners.